

Una cambra pròpia - Virginia Woolf

Entre les moltes expressions i locucions citades fora de context per tertulians conspicus i altres conversadors a tant el minut, deixeu-men'n citar tres dels que més grinyolen. Davant les amenaces ultraliberals, s'apel·la a «la llei de la selva» com a sinònim d'absència de llei, ignorant que Rudyard Kipling donava al terme una codificació molt concreta i unes connotacions no sempre negatives. Davant les al·lusions a Sherlock Holmes, es cita inevitablement l'expressió «elemental, estimat Watson», que no figura a cap dels llibres escrits per Conan Doyle. I, finalment, quan algun incaut suggereix parlar de literatura femenina, no falta qui se les dóna de llegit recordant «la cambra pròpia» que tota escriptora ha de tenir, com si el contingut del llibre homònim de Virginia Woolf es pogués reduir a l'ordenació interna de l'habitatge.

En realitat, la cèlebre «cambra pròpia» no és sinó la conclusió pintoresca d'un llibre ric, barreja d'història, libel i ficció, presentats amb l'estil personalíssim d'una de les millors escriptores de tots els temps. Virginia Woolf inicia el llibre per les conclusions, és a dir, per les condicions en què ha de treballar tota escriptora, ja que «la llibertat intel·lectual depèn de les circumstàncies materials»: una cambra pròpia i cinc-centes lliures de renda; l'autora insinua també que és preferible que l'escriptora s'abstingui de tenir fills. En cap moment entra en detalls sobre el tipus de cambra, les mides, l'orientació, etc. Ni aconsella que tingui bones vistes ni que manqui de finestra, com recomanava Camilo José Cela. Podem afirmar que la qüestió de la cambra pròpia ha estat tan sobrevalorada com la magdalena a la *Recherche* de Proust: un punt de partida, un punt d'arribada. L'important, però, s'ha de buscar al mig.

El llibre és una reflexió sobre la història de la literatura femenina, sobre les limitacions de les dones que apareixen a les ficcions per homes, sobre l'absència de la dona als llibres d'història, sobre els fonaments de l'ordre patriarcal, sobre els condicionants que han impedit que durant segles les dones accedissin a l'educació, a la universitat, a la literatura. La concentració intel·lectual que necessita una dona per escriure sense una tradició literària femenina impedeix que pugui treballar a la saleta comuna de l'habitatge. El problema s'agreuja quan la dona ha de desprendre's de la ràbia i de la rancúnia a què les desigualtats li donen dret, ja que són negatives per a la literatura: no n'hi ha prou d'escriure com una dona -que ja sembla prou difícil-, sinó que cal escriure com una dona que oblida que és una dona. Virginia Woolf recalca que Charlotte Brontë no es va saber desprendre d'aquests sentiments negatius, al contrari que Jane Austen -que, curiosament, no va accedir mai a una cambra pròpia-. «Ningú no pot donar la mesura de la fúria i la violència d'un cor de poeta en veure's atrapat i enredat en un cos de dona». sentència l'autora d'*Al far*.

El llibre amplia dues conferències pronunciades l'any 1928 als dos únics *colleges* on aleshores s'acceptaven estudiants. Tot just feia nou anys que les dones votaven a Anglaterra, i per entrar en certes biblioteques necessitaven un acompanyant masculí. Durant molts segles, les dones que volien convertir el seu talent en literatura -i l'autora sembla especialista en aquesta mena de dones- havien de lluitar contra un entorn hostil: la biografia fabulada d'una germana de Shakespeare és molt il·lustrativa en aquest sentit. Malgrat els anys transcorreguts, *Una cambra pròpia* continua sent un llibre que sorprèn per la intel·ligència, la imaginació i la bellesa amb què està escrit. Cadascun dels seus parèntesis podrien donar lloc -de fet, han donat lloc- a algun dels llibres feministes que tant detesta Harold Bloom. Els epígons de l'autora, però, no tenen el seu sentit de l'humor ni la seva visió global, ni tan sols la modèstia amb què de vegades ocultava, potser irònicament, la seva erudició, ni tan sols la radicalitat que treu el cap darrera el to distant de Bloomsbury.